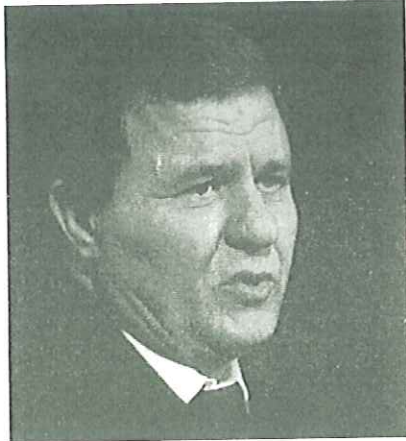

המלחמה על קול העם

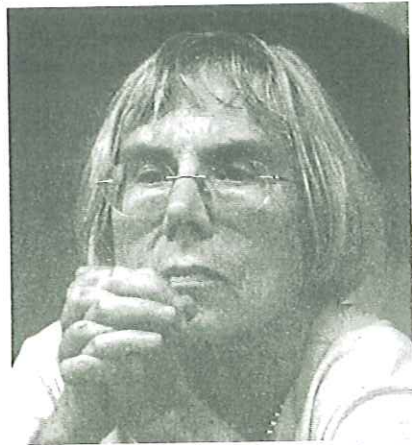
הצעת חוק העיתונות מעבירה את הסמכות לסגור עיתון מהממשלה לבית המשפט • אבל דווקא שופט העליון לשעבר ונשיאת מועצת העיתונות דליה דורנר לא מרוצה: "החוק החדש מאפשר לשופט לסגור על סוּך חומר חסוי ואין בו את זכות הערעור" • וגם: האם תיק בל"ל הועבר למשמרה מאימת בג"ץ?

סיף שחנר במיוחד לערבים. נבאון

מי שדורש שקיפות מאחורי. שטרית • צילום: חן גלילי

עקיצה לגרידמן. דורנר • צילום: פלאש 90

דבך העיקרי של התשתית האורחית של חופש הביטוי, הנדרה קצת מופרכת נוכח השתלטות ערוץ 2 והאינטרנט על חינוך ולי גבי התקשורת המסודרת והאינטרנטית אין חובת נילוי דומה. לכן חובה זו היא בלתי שוויונית בעליל. הרבר צורם שבעתיים לאור ההנמקה ברבני ההסבר לחוק כי ישנו קשר ישיר בין מידת ההשפעה על החברה של אמצעי התקשורת לבין היקף הפרטים שעליו להשפך בפני הציבור. קל וחומר כשהעיתונות המסודרת עושה שימוש במשאבים ציבוריים כמו גלי האתר, ואילו העיתון נות המורפסת פרטית.

סוקן מתנגד לעוד דרישות שמציב החוק: לאימבורסמן (נציב תלונות ציבור - מ"ג). "בשכיל זה יש לי עורך ויש מועצת העיתונות", הוא אומר. גם את הדישה להנכיל עורך או מו"ל שעבר עבירה פלילית הוא דוחה: "זו פגיעה בחופש הביטוי. מצדי שייצא אסיר מכית הסוהר ויגיד את מה שהוא רוצה. אני לא בעד מ"ל ש"ם ועורכים כאלה, אבל זה לא עניין לאיסור חוקי".

הצעת החוק עברה פה אחד בוועדת השרים לענייני חקיקה. היחיד שמנע את עצמו מלהצביע, להתערב או לחוות דעה היה שר המשפטים פרופ' דניאל פרידמן. לדורנר יש הסבר מלווה בע" קצה: "הסבירו לי שפרידמן פסל את עצמו משום שכתב מאמרי פרשנות ב"דיעות אחרונות". למה הוא לא פוסל את עצמו כע" ניינים אחריים עליהם הוא כתב סמ"ץ?

חוקרים בחלכוד

בשבוע שעבר המליצה המשרטה לסגור את תיק החקירה נגד ראש הממשלה אהוד אולמרט בפרשת המכרז למכירת בנק לאומי. מי שמכיר את החומר תמה למה מלכתחילה הועבר התיק הרופס הזה לחקירת משרטה. בכיר במשרד המשפטים טיפף את ההסבר הבא: "אם לא היינו מורים לחקוק, הייתה מוגשת נגדנו עתירה לב"ג. ואו, בהסתברות גבוהה, ב"ג"ץ היה מורה לנו להקוה. הרי יש תלונה, יש חשד ומרובר בעניין ציבורי, אז למה שלא תחקרו? במי קרה כזה, קשה יותר מבחינה ציבורית לסגור את התיק, כי יגידו שאם ב"ג"ץ כבר הורה לחקור או בטוח שהתיק כבר ורק חוקרים ופרקליטים מושתתים יכולים לסגור אותו".

השיקול הזה הגיוני ואכסורדי באותה מידה. מצד אחר, טוב שאימת הבג"ץ מרחפת על פני התהום שאנו חיים בה. מצד שני, רע שהחלטות לא ענייניות - ועוד בנושאים דרמטיים כמו הקו רת ראש ממשלה - מתקבלות תחת האימה הזו. זו עוד דוגמה לאיוונים ולכלמים שמספקת הרמוקרטיה הישראלית, ואם תרצו גם לאקטיביזם השיפטי המיוחר כל כך לישראל, כוח שמתיקים גם כשלא מנישים עתירה לבג"ץ.

רין, מנכ"ל ארגון עראלה. "עד היום, למעט המקרה של 'הרשות', טרורק עיתונים ערביים. הביקורת השיפוטית של בג"ץ לא יערי לה כי הוא לא מתערב בחומר הסוי. לעיתונות היהודית לא יעשו כלום כי היא משפיעה על מקבלי ההחלטות".

במשרד המשפטים מורעים לכך שבפקודה למניעת טרור יש סמכות לסגור מקומות שהמורים בפעילות טרוריסטית, אך אף על פי שהרבר לא מצוין במפורש, גם עיתון לא חסין במקרה כזה. "לכן אפשר לוותר על סעיף הסניורה", אומר עורך דין דן יקיר, היועץ המשפטי של האגודה לזכויות האורח. "הכנסתו לחוק ע"י תונת מאפשרת פגיעה בגלל תכנים ואת זה צריך לבטל. יש בחוק כלים לטפל בטרור ובגלויים פליליים ואין צורך בהוראה מיוחדת ובוודאי לא בחוק עיתונות בחברה דמוקרטית".

האגודה לזכויות האורח עתרה לבג"ץ לפני המש שנים לביטול סעיף הסניורה בפקודת העיתונות, אבל נשיא בית המשפט העליון אהרן ברק מחק את העתירה לאחר שהופץ התוכיר של הצעת החוק החדש בין משרדי הממשלה. האגודה, עראלה וגופים אחי רים ישתתפו מחרתיים בישיבה מיוחדת של נשיאות מועצת ע"י תונת, שתנסה לשכנע מרוע לא צריך להם חוק עיתונות בסמ" כות אנטי-דמוקרטי, במיוחד בשעות תכנית הסמכות - מניעת טרור - ניתן להשיג בחוקים אחרים. הם צריכים רק לשכנע את השר שטרית, את מהלכת החקיקה במשרד המשפטים, את ועדת הפנים של הכנסת, והכי חשוב - את השב"כ.

חובה לא שוויונית

המורלים מתנגדים לחוק בגלל סעיף 2 שנכלל בו, המטיל עליהם חובת גילוי נרחבות: פרסום שמות בעלי המניות בע"י תון ואחוקותיהם ופרסום תונתי תפוצה, כגון מספר הגיליונות שהורפסו כל חצי שנה. "מי שדורש שקיפות מאחריים שיתכבד ויהיה שקוף בעצמו", מסביר השר שטרית.

עמוס שוקן, מו"ל "הארץ", חושב אחרת. "אלו דרישות אידיוטיות ומכבירות", הוא אומר, "דווקא בגלל שההלוואה של "דיעות אחרונות" ל"הארץ" לא הייתה ידועה, אפשר היה לכתוב אצלנו בחופשיות על "דיעות". יש הרבה כלי תקשורת ורבר לא מונע אחר לכתוב על השנו ונאכן רבר ההלוואה נספח ב"מעריב" - מ"ג). למה את, שהוא ארריכי, צריך להיתפח ולרווח על אחוקותיו בתאגידים אחרים? אם נוכחותו מורגשת, כבר נקרא על זה אצל אחרים". סוקן מוסיף גם כי חוק עיתונות לא צריך לעסוק בתנוני תפוצה, ומסביר: "לענף יש הסדרים משלו, כמו סקר TGI".

את המורלים בנושא מייצג עורך רין זאב ליאונה שמצביע על כשל החשיבה העקרוני שבבסיס ההצעה. "הצעת החוק מבוססת על דוח ועדת צדוק מ'1997, והיא עוסקת בעיתונות המורפסת בלבד", הוא מסביר. "הוועדה התייחסה לעיתונות הכתובה כ"נ"י

ר הפנים מאיר שטרית היה גאה כשהצליח להעביר לפני כחודש את הצעת חוק העיתונות בוועדת השרים לענייני חקיקה. הנה הוא וזכה להשיק חוק ישראלי נאור שבא להח" לוף את פקודת העיתונות המנטורטית שאינה

ראויה לדמוקרטיה ונתפרה כרי לאפשר לקולוניאליסטים הבריי טים לשלוט בילדים.

כה למשל, קבעה הפקודה מ'1933 כי מי שרוצה להוציא ע"י תון לאור צריך לקבל רישיון וכי כרי לסגור אותו מספיקה סמ" כות הנציב העליון, שלאחר קום המדינה ירש שר הפנים הישרא" לי. ממשלות, כירוע, אינו אהבות להתפרק מסמכותיהן, אפילו מהדמוקרטיה שבהן, ולכן הפקודה נותרה על כנה. את התיקונים המתכשמים עשה בג"ץ, במיוחד בתקרים "קול העם", שבו הנכיל ב'1953 את הסמכות לסגור עיתון רק למצב של וראות קרובה לסכנה לכיטוון המדינה ולסדר הציבורי.

אלא שבמקום ההתפעלות שלה ציפה שטרית, התקבל החוק בהמיצות רבה ואף בכיקורת נוקבת - גם מנשיאת מועצת הע"י תונת השופטת כרימס דליה דורנר, גם מהמוציאים לאור וגם מטיפים כמו האגודה לזכויות האורח וארגון עראלה.

המהלוקת המרכזית נוגעת לסמכות סגירת עיתון. השב"כ הת' עקש להשאיר את הסמכות הזו, והחוק החדש מעביר אותה משר הפנים לבית המשפט המחוי. "צריך היה להעביר מהעולם את סמכות השר או הממונה על המחול לסגור עיתון", אמר שטרית. "כשיו הסמכות היא בידי בית המשפט שמקובל על כולם".

על כולם? לא על נשיאת מועצת העיתונות. "יותר טוב שפקיד או שר יסגרו ואני אשניח באמצעות בג"ץ", אומרת דורנר. "החוק החדש מאפשר לשופט לסגור על סוּך חומר חסוי. אין בחוק אפי' לו את נוסחת ההסתברות של סכנה קרובה לוודאות ואין בו את זכות הערעור לבג"ץ".

במשרד המשפטים מבטלים את חששה של דורנר. "החוק לע" ניון הסניורה ממשיך את המצב הקיים לפי הפקודה, ופרשנות בג"ץ מ'קול העם' היא חלק מהרין הקיים", אומר בכיר במשרה, "אלא שעכשו סמכות הסניורה היא משפטית ולא מנהלית והיא כפופה אוטומטית לבית המשפט העליון. לא צריך לציין את זה במפורש". שטרית מוסיף: "אם זה חוב לרורנר, נוסיף לחוק את זכות הערעור לבג"ץ".

דורנר לא חוששת ל"הארץ", ל"מעריב" או ל"דיעות אחרו" נות. סכנת הסניורה מרחפת בעיקר על עיתונות שוליים, ובעיקר עיתונים ערביים. סעיף הסניורה הוסאר בלחץ השב"כ למצבים שבהם יחבר שהעיתון הוא נרוע של ארגון טרור או שופר שלה. היחוד הגדול של החוק הוא ביטול הצורך ברישיון מוקדם. אבל אם יוצג חומר חסוי שמוכיח, נניח, שהחמאס כועה ממען עיתון בישראל, אפשר יהיה למנע מראש את הוצאתו לאור.

"הסעיף הזה נתפר במיוחד נגד הערבים", אומר חסן ג'בא